

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. д-р Ралица Златанова-Великова, дм

Ръководител катедра „Здравна политика и мениджмънт”

Факултет по обществено здраве, Медицински Университет-София

Вътрешен член на Научно жури

Съгласно Заповед № РК 36-2814/20.12.2018г. на Ректора на МУ- София

по дисертационен труд на тема:

“Проучване потребността от човешки ресурси в общинските болници”

с автор Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”, в област на висше
образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.

Обществено здраве по научна специалност Социална медицина и
организация на здравеопазването и фармацията

Научени ръководители: проф. д-р Вихрен Николаев Петков, дм

Проф. д-р Красимир Стоянов Визев, дмн

Рецензията е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение в Медицински университет-София.

Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто представя дисертационен труд с общ обем от 211 стр., от които 173 страници основен текст и 38 страници библиография и седем приложения. Илюстриран е с 23 таблици, 75 фигури и 7 приложения. Литературната справка включва 267 заглавия, от които 188 са на кирилица и 79 на латиница.

1. Оценка на актуалността на темата

Избраната тема е много актуална – съвременния здравен мениджмънт утвърждава, като определящ ресурс за всяка една болница нейните специалисти и тяхната професионална подготовка, мотивация и морално-етична стойност. Качеството и компетентността на служителите са факторът, който разграничава успешните и ефективни организации от другите.

Най-голямото предизвикателство пред мениджмънта на ХХI век е, че управлението на хората в организацията не е реализиране на ресурс чрез подбор, разпределение на кадри, задаване и контролиране на изпълнението на задачи, а управление на критичен капитал. Модерното управление предполага да се ръководят мислещи субекти със съответните знания, умения и способности, да се формира и утвърждава у тях ново съзнание и нов манталитет, определени чрез комплекс от адекватни мотивиращи въздействия за активизиране на тяхното целенасочено, инициативно и съзидателно поведение. Успешното управление на човешките ресурси изисква разбиране на социалните и културни промени, които преживява обществото и организациите, промяната на поколенията и тяхното отношение към работното място, както и възможностите, които се предлагат на настоящите и бъдещи служители.

В този аспект проучването е навременно, полезно и допринася за комплексния анализ на значението на проблема за потребността от човешки ресурси в общинските болници като предлага възможности и насоки за внедряване, утвърждаване и развитие на ефективно управление в тях. Обоснована е необходимостта от оценка на състоянието на наличните човешки ресурси и определяне на реалните потребности от кадри в здравеопазването по региони, категории, специалности и възрастови групи, които следва да бъдат отразени в Национална дългосрочна стратегия за развитие на човешките ресурси в здравеопазването.

2. Оценка на целта, задачите и методологията

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана – чрез анализ на влиянието на реформата в болничната помощ, да се изследват същността и характерните особености на системата за управление на човешките ресурси в общинските болници, както и да се изведат възможности и насоки за

внедряване, утвърждаване и развитие на ефективно управление в тях. Задачите - 9 на брой са ясно и точно формулирани, насочени към решаване на основната цел на дисертацията, като методологията е съобразена с тях.

Проучването извършено от Елисавета Джеретто е комплексно трикомпонентно.

Първият компонент включва проучване и анализ на здравната система след реформата, същността и основните характеристики на болничната помощ в България, в частност общинското здравеопазване.

Вторият компонент включва проучване на болничния мениджмънт, спецификата на управление на човешките ресурси и факторите и методите с мотивираща стойност за болничния персонал.

Третият от компонентите включва емпирично анкетно изследване на мотивираността в изследваните медицински колективи на общинските болници и оценката им за управлението на лечебното заведения, както и мнението на пациентите за качеството на медицинската грижа в тях. Ощеществено е собствено анкетно проучване сред следните групи респонденти с помощта на 3 анкетни карти разработени от докторантката:

- ръководство на лечебното заведение - оперативен мениджмънт, началници на отделения, главна и старши сестри;
- лекари и професионалисти по здравни грижи;
- пациенти.

Анкетираните са 112 респондента от ръководството на лечебните заведения, 183 лекари и професионалисти по здравни грижи и 195 пациенти в десет общински лечебни заведения за болнична помощ / МБАЛ – Лом, МБАЛ – 5 та градска болница София, МБАЛ - Трявна, МБАЛ – Казанлък, МБАЛ-Първомай, МБАЛ-Момчилград, МБАЛ-Поморие, МБАЛ Димитровград, МБАЛ-Карнобат, МБАЛ-Асеновград/.

Анкетното проучване сред респондентите е проведено през периода февруари – май 2018 година.

Методиката на научното проучване е адекватна на целта и задачите. Правилно са определени обекта и единиците наблюдението. Посочено е точно мястото и времето на проучването. Описаният компетентно широк набор от използваните методи са събиране и обработка на материала,

взаимно се допълват, което позволява получената информация да бъде многостранно оценена.

3. Оценка на резултатите

Дисертационната разработка се състои от следните части: Въведение; Първа глава - Литературен обзор; Втора глава - Цел, задачи, и методология; Трета глава - Резултати от собственото проучване, включва: Анализ и изводи от литературния обзор; Анализ и изводи от анкетното проучване; четвърта глава - Препоръки и заключение; Самооценка за приносите на дисертационния труд; Библиография и Приложения.

Въведението обосновава напълно актуалността на проблема и избора на тема на дисертационния труд. Докторантката задълбочено и целенасочено е мотивирила несъмнено актуалния и значим проблем, поставен като тема на дисертационната разработка.

Литературния обзор разглежда няколко основни въпроса:

- Националната здравна стратегия като платформа за развитие на здравеопазването;
- Характеристика на болничната помощ - представени са тенденциите в развитието на съвременните болници, състоянието на болничната мрежа в България, болничния престой и отражението му върху дейността на лечебното заведение, състоянието на общинското здравеопазване в България, социалните рискове, най-силно влияещи върху общинското здравеопазване и влиянието на факторите на околната среда върху здравето;
- Управлението на ресурсите в болницата;
- Същността и управлението на човешкия капитал;
- Мотивацията на човешките ресурси;
- Структурата на човешките ресурси в здравеопазването.

Материалът представен в тази глава е богат, компетентно и критично анализиран от авторката и показва нейната широка осведоменост по проблемите на човешките ресурси в здравеопазването.

В трета глава „Резултати от собственото проучване“ е направено проучване и анализ на причините за състоянието на болничния сектор в

България, ролята на Националната здравна карта, заплахите за обществото и ролята на болниците, социалните рискове влияещи най-силно върху Общинското здравеопазване, общественото мнение за здравеопазването и хората, работещи в сектора, движението на човешките ресурси в болничните лечебни заведения и закономерностите, произтичащи от еднаквата отговорност при предоставяне на медицински услуги.

Проведено е анкетно проучване сред посочените по-горе три групи респонденти, като е изследвано и анализирано е мнението им относно:

- мотивацията на персонала в общинска болница;
- отношението на работещите към мениджмънта на лечебното заведение;
- условията на труд ;
- управлението на болницата;
- удовлетвореността на персонала;
- отношението към качеството на здравните грижи и зачитането на правата и интересите на лекарите и професионалистите по здравни грижи в общинските болници;
- най-важните потребности на пациентите, наличие на интерес към потребностите на пациентите, както полагани усилия за задоволяване на потребностите;
- отношение към предоставянето на информация за заболяването, диагностиката, лечението, прогнозата и препоръките за последващо лечение;
- оценка на качеството на услугите в болницата;
- оценка на организацията на работа в болницата;
- удовлетвореността и нуждите на пациентите;
- емоционалните нагласи на работещите.

Материалът представен в тази глава е добре онагледен с таблици и фигури.

Анализът на емпиричните данни от изследването в посочената глава показват интересни тенденции и закономерности, които Елисавета Петрова-Джеретто успява да открие и дефинира.

Анализът на получените резултати посочва:

1. След трудовото възнаграждение анкетираните поставят като фактор–мотиватор: екипността, организацията на работното време, личната отговорност, интереса към работата, сигурността на работното място, което би ги мотивирало и за по-усърдно изпълнение на трудовите задължения.
2. В резултат на неудовлетворените изисквания по отношение на заплащането 36% от анкетираните работят и извън болницата.
3. Дейностите, свързани с обучение и повишаване на квалификацията на персонала са недостатъчни, което налага необходимостта да се инвестира в повишаване квалификацията на всички категории персонал, като това ще доведе до подобряване качеството на здравните грижи и ще подобри конкурентните позиции на лечебното заведение.
4. Установява се недостатъчна обезпеченост със специалисти по здравни грижи, лекари и специалисти. Пациентите също са обезпокоени и дават негативна оценка за съответствието на наличния персонал и натовареността, непрекъснатостта на медицинската грижа, която трябва да се реализира при 24 часова грижа.
5. Всички анкетирани лекари, професионалисти по здравни грижи и ръководство разглеждат удовлетвореността на пациентите от болничното лечение като важна задача от дейността си. Това определя и тяхното желание за удовлетворяване на потребностите на пациентите, което пациентите оценяват и съответно дават своето доверие на общинското лечебно заведение, в което се лекуват.
6. Като цяло, участниците в анкетното проучване се идентифицират с целите на болницата и високо оценяват ролята мястото, условията за работа, предоставени от лечебното заведение. Способността да се извлече най-голям принос от персонала се основава на умението да се култивира чувство на принадлежност и постигане на целите. Създадената атмосфера на близост и доверие сред персонала и пациентите, оказват влияние върху ефективността и качеството на медицинското обслужване.

Изводите от дисертационния труд, закономерно произтичат от анализа на представените данни и проведените проучвания и дават пълна представа за резултатите от разработката. Предложените препоръки са обстойни и

конкретни, което ги прави особено ценни в приложно практическо отношение. Отправени са препоръки към Министерството на здравеопазването и Националната здравноосигурителна каса, медицинските университети и съсловните организации, Народното събрание, общинското здравеопазване, Министерски съвет.

Дисертационният труд е написан компетентно, с висок академичен стил и е оформлен съгласно изискванията за такъв научен труд.

4. Приноси

Настоящият дисертационен труд има приноси в следните няколко направления:

1. Научно-приложни приноси:

- На основата на обстоен анализ на научната литература и постиженията в областта на научното познание, се прави опит да се конструира сравнително пълна и структурирана съвременна представа за същността и фундаменталните характеристики на здравната система в контекста на процеса на нейното преструктуриране, изменение и реформиране в България.

По-конкретно научните постижения са свързани с:

- ✓ Задълбочаване на научния анализ и обосновка на модела/или моделите/ на организация, управление и финансиране на здравната система, в частност на болничното и общинско здравеопазване;
- ✓ На основни теоретични тези, както и на основата на оценки и изводи от анализ на политически платформи и документи от национален и международен характер, на статистическа и ведомствена информация, което придава обективизъм и реализъм на предлаганите изводи и препоръки.

2. Приноси с практико-приложен характер:

- В дисертационния труд се съдържа цялостен, системен и обоснован със статистическа и емпирична информация анализ на състоянието на здравната система, на болничното и общинско здравеопазване, на основата, на която са изведени значими и актуални оценки изводи.

- Акцентира се на факта, че липсва обща концепция от последните няколко правителства за радикални промени в системата на здравеопазването, която да обединява усилията на държавата, на всички заинтересовани страни и населението. Една от най-важните констатации е по отношение на човешките ресурси в системата на здравеопазването и липса на визия за решаване на проблемите свързани с човешките ресурси.
- За първи път се предлага и подробно се обосновава селекцията на разглежданите в изследването потенциални рискове, които влияят и определят поведението на здравната система. Социалните рискове, най-силно влияещи върху общинското здравеопазване, както и закономерностите, произтичащи от еднаквата отговорност при предоставяне на медицински услуги - мениджмънт, ресурси, резултати. Изборът им се основава на тяхната социалната значимост и взаимосвързаност; на техния дългосрочен и комплексен характер на въздействие върху функционирането и развитието на здравната система; на относителна йерархичност на приоритетите им и на въздействието им върху поведението и устойчивостта на здравната система.
- За първи път на базата на обстоен критичен анализ, на актуални данни, от оценки и изводи от документи от национален характер, на статистическа и ведомствена информация е отразено състоянието на болничния сектор, в частност на общинското здравеопазване.
- Проучена е спецификата на управление на човешките ресурси в болничната помощ и на основните елементи в системата за управление на човешките ресурси - планиране, набиране, подбор, адаптация, обучение, мотивация, кариерното развитие и оценка на резултатите на персонала, изследвани са и факторите и методите с мотивираща стойност за персонала.
- Чрез анкетно проучване, за пръв път е изследвана същността и характерните особености на мениджмънта и системата за управление на човешките ресурси в общинските заведения за болничната помощ.

- Предлага се да се осигурят защитни механизми за отдалечените региони и такива със слабо икономическо развитие. Разглеждане на общинската болница като бизнес хъб или бизнес инкубатор за стимулиране на общинската и регионална икономика с оглед предстоящите задачи за дигитализация на здравеопазването и развитието на неприсъствената медицина (телемедицина) за наблюдение на хронични болни, развитие на мрежа от лечебни заведения за долекуване и рехабилитация и намаляване на административната и финансова тежест в болниците.
- Посочва се, че сериозен фактор за ограничаване на рисковете, свързани с регионални дисбаланси, е възможността да се децентрализира вземането на управленски решения и особено по проблеми от социален характер. Децентрализацията позволява да се отчетат най-пълно местните приоритети в здравното обслужване, да се доближат до хората основните видове профилактична и лечебна дейност.
- Изследвана е непосредствената и ефективна обратна връзка за резултатите от качеството на оказаните медицински услуги и особено за възможностите, които се откриват за превантивна дейност, която е от особено значение при оценката на ефективността на здравните системи в регионите с нисък икономически статус.
- Особено внимание е отделено на потребността от създаването на условия за наличието на социални буфери в общините, които да осигуряват на населението здравни услуги в обем и обхват, който да покрива техните минимални потребности.

5. Автореферат и публикации по труда

Авторефератът към дисертационния труд отразява правилно структурата на разработката и съдържа в себе си най-важните резултати и изводи от проучването.

Във връзка с темата на дисертацията Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто има 5 публикации (една, от които в международно реферирано издание), а в три от тях докторантката е първи автор. Представените

публикации отразяват и са свързани изцяло с проблематиката на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В заключение считам, че дисертационният труд на Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто на тема: „Проучване потребността от човешки ресурси в общинските болници“ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по актуалност, прецизност на методиката, обем на проучването, изводи и препоръки е с конкретни научни и научно-приложни приноси, отговаря на критериите на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ – София.

Във връзка със всичко изложено по-горе давам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на Научното жури да присъдят на Елисавета Данаилова Петрова-Джеретто образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

08.02.2019 г.

Изготвил:

Проф. д-р Р. Златанова-Великова, дм

